

Türkiye işçi Partisi Programı

TÜSTAV

1 9 6 1

I S T A N B U L M A T B A A S I

Nuruosmaniye caddesi No. 90 - İstanbul

«Biz hayatını, istiklâlini korumak için çalışan erbabı sayız, zavallı bir halkız. Mahiyetimizi bilelim. Kurtulmak, yaşamak için çalışan ve çalışmaya mecbur olan bir halkız! Binaenaleyh herbirimizin hakkı vardır. Salâhiyeti vardır. Fakat çalışmak sayesinde bir hakkı iktisap ederiz. Yoksa arka üstü yatmak ve hayatını sayden muarra geçirmek isteyen insanların bizim heyeti içtimaiyemiz içerisinde yeri yoktur, hakkı yoktur! O halde ifade ediniz efendiler! Halkçılık, nizamı ictimaisini sâyine, hukukuna istinat ettirmek isteyen bir mesleki ictimaidir. Efendiler! biz bu hakkımızı mahfuz bulundurmak, istiklâlimizi emin bulundurabilmek için heyeti umumiyemizce, heyeti milliyemizce bizi mahvetmek isteyen emperyalizme karşı ve bizi yutmak isteyen kapitalizme karşı heyeti milliyemizce mücadeleyi caiz gören bir mesleği takip eden insanlarız.»

ATATÜRK - Aralık 1921. (Atatürk'ün söylev ve demeçleri. Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü yayımları: 1. İstanbul 1945. Sayfa: 190-191.)

GİRİŞ

Türkiye İşçi Partisi haklar, hürriyetler ve müesseseler rejimi olan Demokrasinin temel müesseselerinden biri ve en kuvvetli savunucusudur.

Partimiz, parti programı ve tüzüğüne inanmış ve bağlanmış görüşte ve gidişte birlik olanların partisidir.

Partimiz siyasi mücadeleyi gayri şahsi ve emekçi bir açıdan görür ve yürütür. Bu mücadelenin amacı daha ileri, daha hür, daha mesut olmaktır. İnsan ve vatandaş hak ve hürriyetlerini esas alan Partimiz renk, ırk, din, dil ve cinsiyet ayrımı yapmadan her insanın vazgeçilmez ve dokunulmaz haklara sahip olduğuna inanır. Gerek teker teker, gerek şahsiyetin geliştiği müesseseler içinde hiç bir ayırım yapılmadan bu hakların eşit olduğunu kabul eder.

Sömürgeciliğe karşı tarihte ilk defa mücadeleyi açmış, yürütmüş ve başarıya ulaştırmış olan Türk Ulusunun yönetmeni Atatürk ve Türk Ulusunun çağdaş uygarlık seviyesine çıkmasını temin eden Devrimleri, Partimizin devrimci davranışının başlangıcını ve dokunulmaz, geri gidilemez, kayıt konulamaz ileri yönünün temelini teşkil eder.

Partimizin yolunu, Türk Ulusunun, Türk Yurdunun köklü ve şerefli tarihi, Uluslararası devamlı barış, yaratıcı çalışma, bilim ve derin bir insan severlik çizmektedir.

BÖLÜM : 1 — DEVLET, CUMHURİYET, HÜKÜMET VE ADALET

1 — Cumhuriyet, Devlet, Hükümet :

Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Cumhuriyetini demokratik, lâik ve sosyal ve iş üzerinde kurulmuş bir Devlet olarak kabul eder. Bu Cumhuriyet içinde egemenlik kayıtsız ve şartsız Türk Ulusundur.

Türkiye İşçi Partisi, sosyal gelişmeyi kolaylaştıran ve daha büyük serbesti içinde daha iyi yaşama şartları yaratan ekonomik, sosyal ve bilimsel problemleri renk, ırk, din, dil ve cinsiyet ayrımı yapmadan çözmeyi Devletin ödevi olarak kabul eder.

Türkiye İşçi Partisinin hükümet etmede prensibi, halkın halk tarafından halk için yönetilmesidir. Türkiye Devletinde ve Hükümetinde, Türk vatandaşları hakta ve vazifede eşit olarak görev alır. Görev üstünlük vermez.

Cumhuriyet ve Demokrasiye sadakati partimiz vatandaşların ve müesseselerin görevi sayar.

2 — Adalet :

Adaletin yürütülmesinde halkla iş birliğini, mahkemele-
rin her derecede halka açık olmasını, adalete varılmasında
ekonomik engellerin kalkmasını, sanığın son hükme kadar

suçlu sayılmamasını, askeri harb kanunlarında gösterilen haller dışında ölüm cezası verilmemesini temin ve bu hususta kanunlarımızda gerekli değişikliğin yapılmasını vazife biliriz.

Cezaevleri ıslah edilmeli ve çalışmaya dayanan bir infaz sistemi kurulmalıdır. Suçlu çocukların ayrı bir yönden ıslahına gidilmelidir.

Hâkimlerin tayin, terfi ve tecziyelerinin yasama ve yürütme organlarının herhangi bir tesir ve müdahalesi olmaksızın kendileri tarafından seçimle iş başına getirecekleri Hâkimler Heyetince yapılmasını zaruri bulmaktayız.

İster adli, ister idari, ister askeri veya mali olsun, yargı işinin hâkim niteliğini haiz kimseler tarafından görülmesi gereklidir. Hâkimlerin ilmi seviyelerinin gördükleri vazifeye uygunluğunu temin için özel seyahat ve araştırma imkânlarından istifadelerini ve batının ana hukuk kitaplarının ve hukukunu iktibas ettiğimiz memleketlerin yüksek mahkemeleri kararlarının Türkçeye çevrilmelerini faydalı bulmaktayız.

Tarafların tatmin edilmesi ve bu husustaki ilmi araştırmaları mümkün kılabilmesi için bütün mahkeme kararları gerekçeli olmalıdır. Yargıtay, Uyuşmazlık Mahkemesi, Anayasa Mahkemesi ve Danıştay kararları ile Vergiler Temyiz Komisyonu kararlarının resmi bir karar dergisinde yayınlanması temin edilmelidir. Hukuk Usulü Muhakemeleri kanunu ile Adliye Hare Tarifesi Kanunlarının, Adaletin sîratle ve ucuz dağıtılması esasına göre yeniden tanzimi şartına inanmaktayız.

İcra, hakkın alınmasını çabuk ve kolay temin edecek şekilde yeniden düzenlenmeli ve sulniyet sahibinin oyuncağı olmaktan kurtarılmalıdır.

Suçlu ve suçluluğu önleyecek sosyal tedbirler eksiksiz alınmalı, klâsik Demokrasilerin ceza kanunlarında mevcut olmayıp faşist sistemlerden iktibasen alınmış şekli suçlar, Ceza Kanunundan çıkarılmalıdır.

BÖLÜM : 2 — EĞİTİM VE ÖĞRETİM

Müsbet bilgi kazandırmaktan başka eğitimin amacı: işbirliği yeterliği, görüş bağımsızlığı ve demokratik ruh vermektir. Okullar parasız olmalıdır. Eğitimi, burs ve aile tahsisatı ile desteklemeyi gerekli buluruz. Çocuğa, büyüğe, köylüye ve kentliye eğitim imkânlarını eşit vermek; çalışanlar için gece okulları, akademileri ve Üniversiteleri kurmak ve öğrenimi bütün derecelerinde lâıyk olarak teşkilâtlandırmak amacımızdır.

Türk Ulusunun eğitim ve öğrenimini eksiksiz sağlamak, altı yaşına kadar olanlar hariç ilk öğrenimden geçmemiş tek Türk bırakmamak için gerekli bütün ulusal kaynaklar kullanılmalıdır.

İlk öğrenim bugünkü ortaokul programı ile birleştirilerek yedi seneye çıkarılmalıdır. Orta öğrenim bir senelik temel tedrisatı takiben üç sene devam edecek teknik, ticaret ve güzel sanatlar bölümlerinden ibaret olmak üzere dört sene devam etmeli ve bu lise tahsili süresince insan sever, uluscu, faal ve sıhhatli bir gençlik yetiştirilmelidir.

Köylünün okutulmasında Bölge Köy Enstitülerinden istifade edilmelidir. Orta öğrenimle yüksek öğrenimi içine alan ve bu tedrisatı beş seneye sığdıran halk üniversiteleri ve akademileri kurulmalıdır.

Bilim ve kültür hayatını derinleştirmek, ekonomik ve sosyal gelişmeyi arttırmak için araştırma, kamu imkânları ile teşvik edilmelidir. Yaratıcı kültür, bilim ve sanat çalışmaları kamuca desteklenirken bütün ulusun bundan yararlanmasına; radyo, televizyon vesair vasıtaların özel çıkar endişesinden uzak tutulmasına; kültürün, sporun ve eğlencenin zararlı biçimde ticaretleştirilmemesine dikkat edilmelidir. Eğitimle birlikte gençliğin korunmasında, boş zamanların faydalı geçirilmesi yolunda tedbirler alınmasında ve uluslar-

arası temasların sıklaştırılmasında büyük menfaat görmekteyiz.

Çalışanları işleri içinde eğitmek ve büyük miktarlarda eğitimden geçmemiş kişileri bir arada bulunduran müesseseler ve fabrikalarda mesleki eğitimle beraber genel kültür veren okullar kurulmasına imkân hazırlayan kanuni şartlar temin edilmelidir.

Her Türkün başka bir dile muhtaç olmadan araştırma yapabilmesini temin edecek genişlik ve derinlikte bilim, kültür ve sanat kitapları Türkçeye çevrilmelidir.

BÖLÜM : 3 — EKONOMİ

1 — Umumi esaslar :

Türkiye İşçi Partisi ulusal ekonomiyi, istihsalin gittikçe hızlanan tempoda artmasını, tam çalışmayı, gelir ve servetin adil dağıtımını ve ekonomik demokrasiyi sağlayacak biçimde organize edecektir. Bunu temin için de çeşitli ekonomik çalışmalar, toplumun direksiyonu altında koordine edilmeli, üretim kaynaklarından tam yararlanmalıdır.

Ekonomik kuvvet toplanmaları (sermaye birikimi, tröst, kartel v.s.) demokratik devlet kontrolüne tâbi olmalıdır. Doğal kaynaklar, bankalar, özel teşebbüsler, enerji kaynakları vatandaşların menfaatleri gerektirdiği oranda kamulaştırılacak veya kamu kontrolü altına alınacaktır.

Türkiye İşçi Partisi eski ve yeni kurulan özel teşebbüsel, ekonomiye yararlı ise kamu kredisi verilmesinde, ekonomimizin birçok sektöründe rasyonalizasyon ve standardizasyona gidilmesine ve maliyet fiyatlarının sıkı kontrolüne taraftardır.

Milli servetin en esası unsurlarından biri olan iş gücünün israfına, açık veya gizli işsizliğe mâni olmayı ve gittikçe gelişen müstahsil kitlenin artmasını temin için muayyen dev-

releri içine alan programlı ve plânlı yatırımları gerekli bulmaktayız.

2 — Tarım :

Önder Atatürk diyor ki : (Yedi asırdan beri cihanın dört köşesine sevk ederek kanlarını akıttığımız, kemiklerini yabancı topraklarda bıraktığımız ve yedi asırdan beri emeklerini ellerinden alıp israf ettiğimiz ve buna mukabil daima tahkir ve terzil ile mukabele ettiğimiz ve bunca fedakârlıklarına ve ihsanlarına karşı nankörlük, küstahlık ve cebbarlıkla uşak menzelesine indirmek istediğimiz bu asli sahibin huzurunda kemali hicap ve ihtiramla hakiki vaziyetimizi alalım). İşte Türkiye İşçi Partisi, köylü ve köy meselesini bu açıdan görür. Ve Türk köylüsünün desteğini almadan hiçbir Ulusal problemin çözülemeyeceğine inanır.

Türkiye İşçi Partisi iki hususta karardır :

a) Köye su, ışık, yol, okul, doktor, ilaç götürmek; köylünün kamu hizmetlerinden istifadesini temin etmek ve köy - şehir ikiliğine son vermek, kısaca memleketin iktisadî ve coğrafi şartları dikkate alınarak köy sayısının azaltılması suretiyle modern donatımlı köy vücuduna getirmek.

b) Köylünün kişiliğinin zenginleşmesi, zorunlu olarak iktisadî temel kuvvetine bağlı olduğundan topraksız köylülüğe (ırgatlığa) son vermek.

Köylü fakirliğinin kaynağı olan, toprağın birikimi ve köylü nüfusunun yüksek nisbetlerde artışı karşısında topraksız köylü üreten küçük arazi ile tarıma (cülce tarım işletmesi) son vermek; Memleket topraklarını bölgelere ayırarak en verimli ve rasyonel tarım işletmesi tipini, büyüklüğünü tesbitle topraksız köylüye ve küçük topraklı köylüye bu tarım işletmesi tipine ve büyüklüğüne ulaşacak şekilde toprak ve araçlar dağıtmak; köylüyü işlediği toprağın ve kullandığı aracın sahibi yapmak hususlarında Partimiz kesin karardır.

Nüfusunun büyük yüzdesi köylü olan Memleketimizde toprak problemi Ulusal bir problemdir. Bu problemin halli özellikle toprak erozyonunun önlenmesi, sulama, gübreleme, şimdiki kadar siyasi gayelerle kullanılmış olan tarım kredisinin hükümetlerin politikalarından tecrit edilmesi, ziraat araçlarının sağlanması ve kurulacak istasyonlarda bunların bakım ve tamiri, toprakların zamanla bölünüp parçalanmasının önlenmesi, her çeşit tarım kooperatiflerinin kurulması, ziraat sigortaları, şehirde ve köyde toprak spekülasyonunun önlenmesi, modern bir toprak rejimini mümkün kılacak kanunların vazı ve kamu desteği ile kabildir. Türkiye İşçi Partisi modern toprak rejimini gerçekleştirecek toprak reformunu yapacak; toprak ağalığına, her şeyin bol olduğu memleketimizdeki darlığa, ve asırlarca sürmüş olan kendi kaderine terk edilmişliğe kesin bir son verecektir.

Köylerden şehirlere başlayan göç konusunu, yurdumuzda halledilmesi gerekli problemlerden biri olarak kabul ediyoruz. Topraksızlık yüzünden köyünden ayrılan köylünün yanında toprağından umduğunu bulamayanların akınındaki gerçek, geçim ve istikbal endişesidir.

Türkiye İşçi Partisi topraklarımızı işleyen köylü ailelerinin gerektiğinden çok fazla olduğunu ve bu köylü vatandaşların gittikçe derinleşen yoksulluğa terkedilmeyip sanayi şubelerine aktarılmasını, memleketimiz gerçeklerine uygun bulmaktadır. Kısaca köylünün sanayie aktarılması ve bunun görüntüsü olan köyden şehire akın, kamunun kontrolü altına alınmalıdır.

Ormanlar kamu malıdır. Ormanların korunması, ıslahı ve yeni orman sahalarının açılması bir kamu görevidir.

Meyvacılık, balıkçılık, hayvancılık konularında yetiştiriciye her türlü teknik, iktisadi yardım yapılmalı; ürünlerimizin iç ve dış pazarlarda işlenmiş veya tabii halde değerlendirilmesine gerekli önem verilmeli ve bu sahadaki sanayileşme hızlandırılmalıdır.

3 — Sanayi ve Madencilik :

Önder Atatürk : (Tabii zenginlikleri bize kâfi olan mu-kaddes vatanımız ziraat, sanayi ve maden sahasında muasır devletler seviyesine terfi etmedikçe milli mücadelemiz hitam bulmıyacaktır) demiştir.

Türkiye İşçi Partisi de sanayileşmeyi hür ve müstakil Devlet olmanın başlıca şartı sayar. Sanayileşmede hedef ağır sanayinin yurdumuzda bütün cepheleri ile kurulması ve in-kışaf ettirilmesidir.

Sanayileşme yolunda kişi veya toplum olarak fedakâr-lıktan kaçınılamaz, yine sanayileşmenin fedakârlıkları da mu-ayyen sınıflara değil, bütün Türk halkına aittir.

Devletin özel teşebbüs şeklindeki sanayie müdahalesi kamu menfaati ve hazırlanacak sanayi programı ile tesbit edilen hallerde olmalıdır.

Madenler kamu malıdır. İşlenilmesi, ıslahı ve mamûl ha-le sokulması ile iç ve dış pazarlara sevki yeni kanunlarla düzenlenmelidir.

4 — Para ve Ticaret :

Türkiye İşçi Partisi, Devletin malî politikasının, ekono-mik ilerleme ve istikrarlı parayı sağlayabilmek için Ulusal ve Arsulusal değişmelere uydurulmasına; gecikmiş veya yan-lış yahut eksik tedbirlerin topluma ve para istikrarına zarar getirdiğine inanır.

Emisyon, konjenktürün seyrine uygun olmalıdır.

Mutavassıtı az ticaret tahakkuk ettirilmelidir. Dış tica-retimiz açık vermeyecek şekilde yürütülmelidir.

İşletmelerimiz yalnız sinai veya yalnız ticarî vasıftan kurtarılmalıdır.

BÖLÜM : 4 — VERGİ

Verginin umumiliği sağlanmalı ve hiçbir sınıf ve zümre vergi dışı bırakılmamalıdır. Bütün vergiler birleştirilerek tek gelir vergisi ihdas edilmelidir. Gelirle orantılı olarak vergi nisbeti yükselmelidir. Vatandaşların zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak gelir, her türlü vergiden muaf olmalıdır. Tabii ihtiyaç maddelerinden alınan vergilerin kaldırılmasına taraftarız.

Verginin tarh, tahakkuk ve tahsili, Devlet için mümkün mertebe ucuz ve vatandaş için de külfetsiz olmalıdır. Vergi yoklamaları vatandaş üzerinde siyasi baskı aleti olarak kullanılmamalıdır.

Vergi itiraz mercilerinin bağımsızlığı temin edilmeli ve bu merciler hâkim niteliğini haiz kimselerden kurulmalıdır.

İntikal, veraset ve bina vergileri maliyet esasına göre alınmalıdır.

Programlı yatırım sahalarına yapılan yatırımlardan elde edilen gelir daha düşük vergi nisbetlerine tâbi tutulmalı, bu gelir yeniden programlı yatırım sahasına yatırıldığı takdirde vergilendirilmemelidir.

Vergi siyaseti sağlam ve devamlı inkişaf eden Türk ekonomisinin kurulmasını sağlayacak biçimde üretimin arttırılmasına ve gelirin adil dağıtılmasına matuf olmalıdır.

BÖLÜM : 5 — SOSYAL POLİTİKA - İSKÂN VE BAYINDIRLIK

1 — Sosyal Politika :

Vatandaşların her bakımdan güvenlik içinde yaşamaları, kişiye dolu ve anlamlı hayat imkânları verilmesi, Devletin başlıca görevlerinden biridir.

Her Türk çalışmak görevi ile yükümlüdür. Ve Türkiyenin maddî, mânevi gelişmesine yardım edecek faaliyette bulunmağa mecbur olmalıdır. Türkiye İşçi Partisi, şahısların çalışabilmeleri için gerekli şartların teminini ve dileyene iş vermek mecburiyetini devletin ödevi sayar.

Çalışana, özel olarak çocuğa, anneye ve yaşlılara çalışma gücüne uygun iş verilmelidir.

Yaşı, bedeni veya akli durumu icabı veya ekonomik şartlar dolayısıyla çalışamıyan, işsiz kalan her kişinin toplumdandan gerekli geçim vasıtalarını sağlamak hakkı olmalıdır.

Çalışanların hak ve menfaatlerini ferden veya toplulukla, yahut Sendikaları yoluyla korumaya hakları vardır. Sendika ve bunların birliklerinin kuruluşları; birleşip birlik veya federasyon kurmaları; Uluslararası teşkilâtlara katılmaları tain bir serbesti içinde olmalıdır. Türkiye İşçi Partisi tam bir koalisyon hakkı tanınmasına taraftardır.

Grev hakkı hiçbir şekilde kayıtlanamamalı ve eksiksiz bütün çalışanlara verilmelidir. Toplu sözleşme hakkı ve ferden veya toplulukla iş ihtilâfı hakkı tam olarak çalışanlara verilmeli, bazı şartların gerçekleşmesine veya sair safhalara tâbi tutulmamalıdır.

Türkiye İşçi Partisi toplumsal güvenliğin vasıtaları olan sosyal sigortaların bütün şekilleri ile tesis edilmesi ve bunlardan istifadenin kayıtsız Türk halkının, özellikle köyde yaşayanların da hakkı olduğu zaruretine inanır.

Tam istihdamı temin Partimizin amacıdır.

Özel veya kamu idarelerinde çalışanların söz ve işletmelerin iç yönetmelerinin yapılmasına katılma hakkı olmalıdır.

Türkiye İşçi Partisi düşünce, bilim, söz, basın, seyahat, araştırma ve artistik yaratma özgürlüklerinin tam ve kayıtsız olmasını; sanatkarın, basın mensubunun ve düşünürün kamu vasıta ve hizmetlerinden özel ve öncelikle istifade ettirilmesini gerekli bulur.

Halk ve kişi sağlığı özel çıkar endişesinden ve özel imkânlarla temin durumundan kurtarılmalı; her çeşit doktorluk hizmetinin sosyalleğmesi muhakkak temin edilmelidir.

2 — İskân ve Bayındırlık :

Her aile için modern donatılı bir meskeni hedef tutan iskân politikası devletçe plânlanmalıdır. Őehirlerin gelişi güzel yayılmasına verimliliği azaltan (gecekond) ve utanç verici yerlerde insanların yaşamasına son verilmelidir.

Bina spekilasyonu yasaklanmalı, buna imkân hazırlıyan lüks inşaat kayıtlanmalıdır. Standart tipte ucuz maliyetli ve kiraya verilmek üzere mesken yapımı ve kooperatifler teşvik olunmalıdır.

Kiralar, vatandaşların gelir seviyesi ve meskenin yeni durumu ile uygun olarak adilâne tesbit edilmelidir.

Bayındırlık çalışmalarının finansmanını umumi veya hususi bütçe gelirinden sağlama biçiminde bir ayrıma tâbi tutulmasını doğru bulmuyoruz. Köy yolları, köy içme suları, köy okulları yapımının özel idarelere yardım yoluyla yürütülemediği açıktır. Bayındırlık çalışmalarının siyasi nufuz dışında gerçekleştirilebilmesi için Bayındırlık Başkanlığından müstakil yüksek plân dairesince plânlanması gereklidir.

Yüksek plân dairesince plânlanan bayındırlık işlerinin finansmanı tek bir bütçe veya fondan olmalıdır.

BÖLÜM : 6 — İ VE DİŐ SİYASET

Milli iradenin seçimlerle tezahürüne imkân veren demokratik, devrimler yönünden tavizkâr olmayan açık ve program dayanan bir i siyaset, gayemizdir.

Türkiye İşçi Partisinin dış siyaseti ise iç siyasetinin Türk lkesi sınırları dışında devamıdır. Milletlerin bağımsızlıklarına kavuşabilmelerini desteklemeliyiz. Ayrıca insanlığa

tarif olunmaz acılar yükleyen harb belâsından Türkiyeyi koruma ve Atatürk'ün (Yurtta Sulh Cihanda Sulh) ilkesini gerçekleştirme; dünya barışının ve uluslararası silâhsızlanmanın sağlanmasında aktif işbirliği, teknik ve ekonomik yönden bizden geri uluslara yardım, devletler hukukundan doğan vecibelere saygı, dış siyasetimizin esaslarını teşkil eder.

Adnan Arkın

Ahmet Muşlu

Avni Erakalın

Hüseyin Uslubaş

İbrahim Denizcier

İbrahim Güzelce

Kemal Nebioğlu

Kemal Türkler

Rıza Kuş

Saffet Göksüzoğlu

Salih Özkarabay

Şaban Yıldız

TÜSTAV

Basıldığı tarih : 1/8/1961